

dovnjak, kadar je treba pobrati iz njega sad. Kako naj mu prinaša sadno drevje dobiček!?

Kakor vsaka rastlina potrebuje tudi sadno drevje gorkote in svetlobe. Brez njiju niti ne raste, še manj pa rodi. V goščavi ne more pa dobiti dovolj teh velevažnih faktorjev. Ravno tako se ne sponaša drevje, če mu vzamejo bodi si rastlinski, bodi si živalski škodljivci vso moč, ki jim jo daja narava. Ako še celo trava ne raste v zemlji, kjer smo zasadili sadno drevje, kako naj pričakujemo, da bo rastlo tam drevo, a kako smemo še pričakovati, da bo to rodilo.

Kdor se boče torej poprimiti umnega sadjarstva, komur je volja napredovati v kmetijstvu in z napredkom rešiti se propada, ki preti našemu kmetu, pomni naj na sledečih devet zapovedij, ki se podlaga celega sadjarstva.

1. Zasajaj samo plemenito sadje, kateremu prija dotična zemlja, obnebje in lega. Divjačina ti bo rodila vedno slab sad. Ne sadi pa preveč vrst! Vsaki okraj bi moral določiti, katere vrste sadja naj se sadi. Mešanega sadja ne boš nikdar drago prodal.

2. Sadi samo že vzgojena drevesca. Te izgojiš v drevesnici mnogo lažje, nego na travniku, polju ali pašniku. Tudi imaš od njih prej dohodek. Drevesno deblo bodi ravno, a veje naj bodo lepo razpeljane. Od spridenega in pokvarjenega drevesca ne pričakuj mnogo dobička.

3. Predno sadno drevje zasajaš, zemljo primerno pripravi. Navadno se izkoplje 130 do 150 cm široka in 60 cm globoka jama, ki se pred saditvijo tako zasuje, da pride zemlja z vrha na dno, iz dna pa na vrh.

4. Sadno drevje sadi v primerno daljavo. Za hruške, jabolke, črešnje, orehe napravi naj se jama, od jame 10 m narazen, 6 do 8 m pa, če sadiš češplje, slive, breskve, smokve in sploh drevje, ki ima slabo raščo.

5. Drevo zasadi v tisto globočino, kakor je rastlo prej. V nasprotnem slučaju čestokrat drevo boleha in tudi pomrje. Pri tem delu je dobro pognojiti drevo s kompostom ali s sprhljim gnojem.

6. Prva leta daj drevescu krepko oporo in obrezuj ga tako, da dobiš lep, enakomeren vrh. Pazi tudi, da mladega drevesca ne poškoduje živina ali zajci. Zato je najboljša, če ga obdaš s trnjem.

7. Ko pričanja drevo roditi, pognoji naj se v jeseni s hlevskim gnojem, če pa tega nimamo, pa z gnojnico in Thomasovo žlindro. Slednja se nadomesti lahko tudi s pepelom. Gnoji naj se pod krajem vrha, ker se nahajajo pod njim drobne koreninice, ki vsprejemajo redilne snovi. Gnojenje naj se ponavlja vsaj vsako drugo ali tretje leto.

8. Sadja ne klati z drevesa, marveč obiraj ga. S klatenjem ne pokvariš samo sadja, ki ni potem za nobeno kupčijo, marveč ž njim polomiš na drevesu tudi popje, ki je namenjeno za sad v prihodnjem letu.

9. Vsako jesen pobeli sadno drevje z vapnom, ki pomori lišaj, mah in še mnogo drugih drevesnih škod-

ljivcev. Pri tem delu očisti drevo in odstrani vse mrtve vrhe ter one, ki drevo kvarijo. Vsako rano zamaši z drevesnim voskom ali pa s kotranom, kateri pa ne sme priti na lubad, ker bi ga zažgal.

Mnogo je gospodarjev, ki bi se radi poprijeli sadjarstva, a nimajo primernih drevesc, da bi jih zasajali. Takim gospodarjem svetujem, naj si že letos pripravijo vsaj divjakov, ki jih zasade v globoko prekopen, dobro pognojen prostor pol metra raz sebe ter jih cepijo v letu na speče oko. Ako drevesnico čistijo, dobijo za dve, tri, štiri leta lepo, cepljeno drevesce, ki ga lahko presadijo na stalno mesto. Če se torej že letos ganemo, smo eno leto naprej! Divjaki se dobivajo na Primorskem, menda tudi na Štajerskem in Kranjskem pri vladi za manj premožne pesestnike brezplačno. Za majhno ceno pa se dobijo tudi v različnih drevesnicah v Gorici, Mariboru, Ljubljani, potem na kmetijskih šolah. Kako se drevesca cepijo v oko, govorili bomo ob času. Sedaj kličemo samo: Sadite!

A. Št.

Poučni in zabavni del.

Julija.

Spisal Josip S.

I.

Minulo je solsko leto 188. in približala se je doba željno pričakovanih počitnic.

Radostnega srca sem se poslovil od svojih učencev. Kolegi smo si voščili vesele počitnice in — z Bogom!

»Za mano ostani, o mesto!

Z veselo te dušo pustim.«

— — — — —

Tako sem nehote vskliknil, vozeč se domov, k ljubljnim in ljubečim roditeljem. In kako ne bi hitel vesel domov? Vsaj je minulo jedno leto, odkar sem segel poslednjič očetu in materi v roko. Kedo bi se torej ne veselil po dolgem času zopet videti ljubljene svojece!

Nekaj dni po mojem prihodu sta mi jela pripovedovati roditelja, da se je naselil blizu vasi v prijazni, gradiču podobni hiši, gospod, kateremu sta izpovedala, da imata sina, ki poučuje v „velikih“ šolah. Tudi on, tako jima je pravil tujec, je poučeval v višjih šolah; vender, sedaj bi rad v miru preživel večer svojega življenja. Baj je tako učen, kakor sam gospod župnik. Razodela sta mi, da me pričakuje željno, ker je vedno tako sam; razven postrežnice nima nikogar v hiši in tudi ne občuje z nikomur.

Želel sem izpoznati ga tem preje, kajti mislil sem, tudi jaz bom bržkone pogrešal družbe in morebiti si bova dobra družabnika. Čakal nisem ugodne prilike seznaniti se ž njim, marveč kar posetil sem ga.

Potrkam. — „Prosto“! se začuje komaj glasen klic iz sobe. Vstopim.

„Oprostite, da Vas morebiti motim! Jaz sem profesor Radivoj B. Dalje mi ni dal govoriti; vesel mi je prihitel nekaj korakov nasproti in dejal:

„Kako me veseli, da ste že vendar prišli domov! Ali ostanete dolgo doma?“ hitel je povpraševati.

„Vse počitnice“, je bil moj odgovor.

„Oh, to je vrlo, zares krasno! Toda pardon, še povedal vam nisem, kedo sem. Oprostite moji negalantnosti; Vaš prihod me je resnično uveselil — sam ne vem zakaj. Jaz sem profesor dr. Fran K.

Uljudno se poklonivši, ponudil mi je sedež poleg sebe. Kmalu sva si bila najboljša prijatelja. Med živahnim pogovorom se je približala ura ločitve. Določila sva, kedaj se zopet snideva. — Njegova duhovitost je močno vplivala na me. Spoznal sem v tem samcatu duhovitega moža, moža jeklenega značaja, človeka, kojemu ni trpila usoda cvetic na poti življenja, a kar je bilo meni najljubše; spoznal sem v njim vrlega prijatelja.

Nekoč se je njegovo lice, izražujoče globoko melanholijo, čudovito potemnilo in to v priliki, ko sva pretehtavala (ne vem, kaj naju je dovedlo na ta razgovor) svoje, v nekaterih točkah različne nazore o ljubezni.

Molčala sva.

„Na, beri!“ izpregovori Fran. Pripomnim naj, da sva kmalu po prvem razgovoru zamenila suhoparni, tuji „Vi“ s prijateljskim „Ti“.

„Kaj naj berem?“

„To-le pismo. Mnogo let sem nosil v srcu tajnost, vzrok mojemu samotnemu življenju, a nikomur še nisem zaupal skrivnosti, ki me teži noč in dan. Mislil sem vedno, da ga ni rodila mati, kojemu bi smel reči: ti si mi v resnici odkritosrčen, dobro želeči prijatelj. Zakaj sem bil in sem še tako nezaupljiv, ti bodem povedal morebiti pozneje. No, Ti si mi gotovo drag prijatelj, vsaj si blaga duša; ne bodi užaljen radi mojih besedij, uvidel boš, da niso čisto neresnične. No, in sedaj lahko bereš“.

Berem:

„Zaman, zaman sem pričakovala. Sedaj vidim, da sem najsrečnejše bitje na svetu. — V moji duši je tako pusto, tako temno, in srce se krči v bolesi. Negotovost, negotovost, oh ta me bode uničila. Čutim, kako sem izmučena, tako zelo trudna in obupana.

Kaj sem učinila nesrečnica, da moram mreti v cvetu mladosti? Je-li ni bi bila moja ljubav čista in sveta? — Odpuščam Ti, Fran! Nebo razsipaj blagosti na Te, sreča Ti bodi vedno mila. Zdravstvuj! Julija.

Gradec, 19. maja 188 .

Nemo sem zrl v Frana. Jednako nem je sedel on poleg mene, zamišljeno zroč v tla.

„Prečital sem; čegavo je to pismo?“

Kratek „moje“ mi je bil odgovor, vendar sem nadaljeval:

„Smili se mi ta Julija, dasi je nisem poznal nikdar. Revica!“

Zdelo se mi je, da je njegovo lice pobledelo bolj, kakor navadno.

„Ha, revica?!“ reče smehljaje; toda ta nasmehljaj ni bil oni navadni izraz veselja, marveč znanitelj hudega dušnega boja — izraz globoke tuge. Konvulsivno so se mu gibale ustnice, ko je pričel nadaljevati:

„Mi reveži, ki živimo, ona — ona že davno spi večno, smrtno spanje.

Mrzlično se je tresel po vsem životu, zakrivati ni mogel več razburjenosti živcev:

„Oh, prijatelj! jaz sem nesrečen, brezmejno nesrečen!“ je vzdihnil.

Dozdevalo se mi je sedaj, da mora biti tibi moj družabnik in prijatelj vsekako v taki zvezi z omenjeno Julijo. Kedo naj bi bila ta ženska? To vprašanje vsiljevalo se mi je nehote, polasti se me radovednost, nisem mogel molčati:

„Fran, tedaj mora biti Tebi znana ta Julija?“

„Kako misliš to?“ je vprašal zmedeno.

„Ino, vsaj si vendar rekel, da je že davno mrtva, da je umrla pred leti, ali boljše, rekel si, da že davno spi večno spanje, kar je menda taisto“.

Hotel sem se nekoliko šaliti, z neimenom prepoditi mu tužne, duha moreče misli, a posrečilo se mi ni.

„Da, da, ona sladko počiva, tam v grobu je zopet našla mir, katerega ji je vzela moja mladostna lahko-mišljenost O uboga Julija! — Ne, ti si sedaj srečna, le mene kaznuje Bog, ker sem se nepremišljeno igral z mladim, neskušenim srcem. Zato nimam miru“. Kaj sem hotel? Tolažiti ga? Zdelo se mi je, da bi bilo skoraj brezuspešno, vendar sem poskusil:

„Ubogi prijatelj! Od kod tolika tuga, tolika obupnost? Povej mi, zaupaj mi, kaj Ti teži srce, vsaj naju veže tesna vez prijateljske ljubavi.

„Odkritosrčno Ti povem, dasiravno si mi najdražji človek, vendar Ti nerad razkrivam boleče rane, vsaj

»Najhujša vseh je bolečin

V nesreči srečnih dni spomin«.

— — — — —

„Pa bodi. Misliti znaš trezno, vsaj Tvoj stan zahteva treznosti. Sodil bodeš tedaj tudi mene trezno in potem reci, sem li hudobno ravnal, ali je kruta usoda zakrivila moje nesrečno življenje.

II.

„Dasiravno sva si iskrena prijatelja, vendar Ti je moja preteklost popolnoma neznana. Čuj tedaj!

V prijetni vasi na Notranjskem mi je tekla zibelka. Tam me je učila dobra, nepozabna mati spoznavati Stvarnika, tam je vcepila v mlado srce najblažje nauke materinske ljubezni. Jaz pa sem rasel in se čilo razvijal. Dovršil sem domačo ljudsko šolo; po minulih počitnicah me je odvedla ljubeča mati na ljubljanski gimnaziji, misleča, da bo njen ljubljani Francek kedaj pel v domači cerkvi novo mašo. Je pač tako! Vsaka slovenska mati želi videti svojega sina kot Gospodovega

lovnjakov ali pa sodčekov je ta: Sod, kateri ima vratca, se koj po izpraznjenju odpre, spravi se iz njega gošča kar se je še v njemu nahaja, in potem se pošlje vanj jednega človeka s primerno kletarsko krtačo in šešlo. Pomagač mu v sod vlije škaf čiste vode, mož v sodu pa s pomočjo šešle okolo in okolo soda vodo omeče, da ga tako splahne. Ob enem ko s pomočjo šešle sod splahnuje, pa ga tudi s krtačo čez in čez prav dobro odrigne. Ko postane voda grda, kalna, spolje se jo s šešlo skozi vratca v podstavljeni škaf in pomočnik mu vlije drugi škaf čiste vode v sod. S pomočjo šešle in krtače porabi sod pereči človek to drugo vodo ravno tako kakor prvo, in tako se ponavlja vlivanje čiste vode v sod in drgnjenje istega toliko časa, dokler ne pride iz soda tako čista voda, kakoršno se je vanj vtilo. Porabiti se mora toraj za to tri, štiri, da tudi do osem škafov vode. Ko je sod tako popolnoma čisto opran, spolje se zadnjo vodo iz njega, in človek se splazi vun. Čez dva ali tri dni pobere se vodo, kolikor se jo je nabralo na vampu soda s pomočjo gobe (šponge) ali pa čiste rute ven, in sod se zakadi prav dobro z žveplenim dimom, ter zapre in zabije. Zakadi se pa sod najpripravnejše tako-le: Vzame se po velikosti soda eno ali pa tudi dve tršici kletarskega žvepla, in sicer takega brez nanj potrošenih cvetlic, ker cvetlice so le sleparija, družega nič. Tako kletarsko žveplo ima tudi gospod Perko v Novem mestu v zalogi. Žveplene trščice se položi čez kos opeke žlebnika, v sredi se jih zažge, ter hitro v sredo vampa soda porine. Vratca se koj potem zapre, veho zabije.

Čez vsake dva meseca se mora potem zakajenje ponoviti. Zato pa ni treba soda odpirati, ampak zakadi se ga s kadilnico (kakoršne gosp. Küssel v Novem mestu izdeluje) ali pri vehi ali pa pri čepu ter zopet zabije. Ko se misli pa tak sod z nova z vinom napolniti, se ga mora odpreti, kak dan odprtega pustiti, da se izrači, potem pa more zopet človek vanj, da ga s čisto vodo, kletarsko krtačo ter šešlo popolnoma izpere, ker sicer bi vanj natočeno vino po žveplu smrdelo.

To je edino prava shranitev vinskih sodov. V tako shranjenih sodih ne bo vino nikoli bomfasto in tudi ne pusto postalo. Vsaka drugačna shranitev je napačna. Barigle, polovnjake in sodčke, kateri vrata nimajo, shranjuje se ravno tako, le s tem razločkom, da se jih, ker človek vanje zlesti ne more, ker vrata nimajo, s čisto vodo toliko časa kota (plajha), da izteče iz njih popolnoma čista voda. Čez dva ali tri dni se jih pa s pomočjo kadilnice z žveplom dobro zakadi ter zabije.

Poučni in zabavni del.

Julija.

Spisal Josip S.
(Konec.)

Premetaval sem se po postelji in šele proti jutru zatisnil trudne oči in sanjal lepe sanje o Juliji. — Zopet se je globoko zamislil. Kar vstane in reče:

„Tako, dragi moj! dovolj za danes, precej pozno je, zmračilo se je že popoldne. Na svidenje, torej jutri!“

Odšel je domov, jaz pa sem nemo zrl za njim, dokler ni zginil za ovinkom. Kako blag se mi je zdel ta mož! In vender je moral že veliko trpeti, vsaj tako pogosto vzdihne, kako je nesrečen. Neizrečeno me zanima povest njegovega življenja. Gotovo me čisla kot prijatelja, vsaj mi zaupa takorekoč ves roman svojega življenja. Nestrpno sem pričakoval naslednjega dne.

Sešla sva se zopet. Opomnil sem ga takoj, da sem zelo radoveden, kaka usoda je zadela pozneje njega in Julijo. Bridko se je nasmehnil — ali moji radovednosti, ali pa — žalnim spominom.

Nekaj trenutkov sedela sva molče pred hišo mojega očeta. Mati nama prineso latvico kislega mleka in hleb svežega rženega kruha.

„O te muhe, kako so nadležne!“ nagovore naju mati. „Gotovo bomo imeli kmalu deževno vreme“. Tako so prerokovali mati, oče pa je prišel mimo oprtan z gnojnim košem.

„Le privoščete se tega-le, gospod doktor! Ob taki vročini, kakor je danes, se kaj prileže tako-le mleko; ej, to pohladi bolj, ko vsako vino. No, sedaj moram pa kar hiteti v vinograd. Tako je tako; reveži smo, delati moramo, da se pošteno preživimo. Ta-le naš Radivoj pa pravi, da morajo z glavo, tudi trpeti — no si pa mislim: vsi smo ustvarjeni za trpljenje. Tako je tako, da trpimo na tihem“.

Tako je modroval dobri oče, odhajaje s težkim košem oprtan v vinograd.

Sedaj sva bila s Franom sama.

„Saj vem“, tako je pričel Fran, da bi rad čul nadalje mojo povest. Poslušaj tedaj:

Od kar sem tedaj zadnjič govoril ž njo, zdelo se mi je, da mi je njena družba potrebna. Vse je bilo prazno in pusto, ako kateri dan nisem občeval ž njo. Čutil sem, da jo ljubim — ljubim vroče, z žarom prve ljubezni. Predmet mojemu premišljevanju je bila sedaj — Julija. Polastila se me je globoka otožnost, ljubil sem samoto. Rad sem pohajal v samotni gozd, kjer sem nemoten sanjal o njej. O blaženi trenutki mlade sreče! kako urno ste minili in ne povrnate se nikdar.

Spomniti se nisem smel trenutka, ko se nama bo treba posloviti. Kako bom potem zapuščen, kadar me ostavi to ljubljeno bitje! Od dne do dne sem bil otožnejši.

Bilo je, ako se ne motim, nekako koncem avgusta, in krasno poletno jutro. Zopet sem hodil sam po temnem gozdu in mislil — mislil na Julijo. Kar bi pa najmanj pričakoval, je sedaj, Julija sama, s knjigo v roki je stopila pred me. V grozni zadregi pozdravil sem jo hitro.

„Kaj Vam je, gospod Fran?“ nazvala me je s krstnim imenom, „jako otožni ste danes, a ne samo danes, že več časa opažam to na Vas“?

Izgovarjal sem se, da nisem popolnoma zdrav.

„Ne tajite mi!“ izpregovorila je skoraj strogo, „Vas muči nekaj, že večkrat sem Vas videla takega.“

Nespametno je torej, da mi tajite, ker dobro veste, da Vam pravljice o bolezni ne verujem. Toda prosim lepo, hitela je nadaljevati, „oprostite, da tako govorim; kako pač smem zahtevati jaz, da bi mi Vi razkrivali svoje skrivnosti.

Pogledala me je ljubeznjivo in nehote so obema krožile ustnice v nasmeh.

„Gospica Julija“! spregovorim slednjič, da pravimate, muči me nekaj, trpeti moram, trpeti mnogo — prijel sem jo za roko, in ona mi je ni odtegnila — ker Vas ljubim, ljubim tako vroče, kakor le more ljubiti mladeniško srce“.

Njena roka, še vedno v moji, jela se je lahno tresti, obraz si je zakrila nedolžna deklica, in iz očí so kapale solze — prve ljubezni. Strastna moja ljubezen je priklopela do vrhunca. Objel sem jo, pritisnil na srce — ter poljubil prvič nežno žensko bitje, katero sem ljubil. Tudi ona je položila nje snežnobeli ročici okrog mojega vratu — jaz pa sem užival tedaj najslajše trenutke življenja. Takrat sem bil resnično srečen potem nikdar več.

Dolgo ni trajala ta sreča. Čas ločitve se nama je bližal hitrih korakov. Sešla sva se slednjič — slednjič v življenju; videla se nisva nikdar več.

Tu je Fran jenjal pripovedovati. Z rokama si je podprl glavo in nemo zrl v tla. Hud vihar je besnel v njegovi duši. Prežalni spomini so mučili njegovega trdnega duha. Vender je nadaljeval:

„Ne morem Ti popisati, dragi prijatelj, prebridkega trenutka najine ločitve. Oditu mi je bilo na Dunaj. Še si mi zdi, da vidim tega blagega angelja, nesrečno in zapuščeno Julijo, bridko jokajoče sloneti na svojih prsih. Kako mokro je bilo tedaj njeno, ko kristal čisto oko. Koliko grenkih solza je to nedolžno bitje potočilo takrat. Srce v prsih se mi krči ob teh spominih. In kako sveto sem ji zatrjeval, da jedino ona me bode nekdanj spremljala po poti življenja! Hvaležno in ob enem proseče je vprla oko v me. Radost in tugo, strah, obup in upanje čital sem tedaj iz njenih očí. Še jeden objem, še jeden pogled — in z Bogom, z Bogom Julija moja. Tvoj sem vedno; odšel sem in ostavil njo na veke“.

Utihi je. Videl sem, kako burno so se mu dvigala prsa; preživo se je spominjal tedanjega slovesa. Poslovila sva se kmalu. Tužen se je vračal domov, tužen in zamišljen kakor vedno.

III.

Drugi dan mi prinese njegova postrežnica posetnico. Naznanil mi je, da je zjutraj odpotoval, naj mu odpustim, ker se ni mogel posloviti, saj se itak čez dva ali tri dni vrne gotovo. Res, prišel je čez dva dni zopet na svoje posestvo. Prijateljski sva si stisnila roki. „Odkrito Ti povem, dragi Radivoj, bil sem ta dneva v mestu, hoteč se vsaj nekoliko razvedriti, toda uvidel sem, da med hrupnim svetom meni ni živeti. Bolj živo kot kedaj spominjal sem se prošlih let; že itak boleče rane so me jele skeleti še bolj. In vrnil sem se zopet, kakor vidiš, v ta tihi kraj. Znan Ti je vzrok mojemu

samotnemu življenju, vender ne še popolnoma. Nadaljevati hočem pričeto povest in potem sodi“.

„Odšel sem torej na Dunaj; študiral sem marljivo filozofijo in kakor veš, sem pozneje postal doktor filozofije. Pusto se mi je zdelo ono velikomestno življenje. Julije nisem imel pri sebi. Hrepenel sem po nji, kakor žejen jelen po hladnem studencu. Misel, da bom kedaj lahko stopil ž njo pred altar, dajala mi je dovolj moči, da sem se resno lotil učenja. Pogosto sva si dopisovala pisma, polna vroče ljubezni. Veliko sveta je bilo med nama, a ljubezen naju je vender družila. Ona Julija je bila prvo bitje, ki je zanetila v meni vzvišeno, plemenito in čisto ljubezen.

Nekako koncem oktobra je odšel baron H. s svojo družino v Gradec. Že to je uveselilo uboga deklico zelo — češ, sedaj sem vender bližje njemu, kakor preje. Oh, Julija! ti si imela zlato srce! Zakaj sem bil slep? Kako prijetno bi bilo življenje poleg tebe. A sedaj samotarim tu v tistem zakotju in bodem samotaril do smrti.

S teboj je legla i moja sreča v groba temno jamo, iz katere se ne dvigne več. Solnce sreče je meni zatemnilo za vedno. Osamljen tavam po svetu, išoč miru in leka bolni duši. Črv, ki razjeda moje srce, noče poginiti. In kadar bo nehalo biti to izmučeno srce, tedaj bode zadobilo tudi mir, po katerem tako zelo hrepeni“.

Trudno je povsili glavo — in molčal. Sočutno sem gledal ubogega prijatelja. „Zakaj prenehavam? Nadaljevati hočem žalostno povest svojega življenja. Zvedi vse, Ti si jedini, kateremu zaupam skrivnost, do sedaj tajno vsemu svetu.

Bilo je koncem predpusta 18 . .

Goste snežinke so padale na zemljo. Tiho je bilo po ulicah, kakor le malokdaj v prestolnem mestu vsega cesarstva. Le sem ter tja je bilo čuti drdranje kake kočije, pa le za jeden trenutek in zopet — vse tiho.

Pred menoj na mizi je ležal Rosseau, Shakespeare, Homer. Nič kaj se mi ni zljubilo danes proučevati dela omenjenih svetovnih učenjakov. Slabo brleča luč je skromno razsvetljevala moje malo stanovanje. Bil sem sam — tako zelo sam.

In zopet mi je stopila Julijana podoba v vsi milobi in krasoti pred oči. Nemo sem gledal v odprto knjigo — bral nisem. Kako li naj berem? Moj duh ni bil prisoten, lahka fantazijina krila so ga odvedla v naročje mili, nedolžni deklici — da, tam je snival v njenem — Julijinem naročju!

Nekdo potrka. Prestrašen urno vstanem in hitim proti durim. Vstopil je moj prijatelj dr. Milan B., mlad zdravnik. „Da bi Te tristo medvedov“! govoril je glasno, „kaj za Boga počneš ves večer v ti celici? Ali ne veš, da bo kmalu konec predpustu, in Ti menda letos nisi zavžil kar nič njegovih sladkostij! Menda ti zopet roji po glavi ona punica, o kateri si mi pravil zadnjič — no prijatelj, jaz sem porok, da jo pozabiš kmalu“.

Zadnje besede je izgovoril tiho, vender sem jih čul razločno.

Pogledal sem ga strogo — on pa je v tem trenutku povetil oči.

„Le ne glej me tako zgrevano, sanjač Ti sanjavi! Misli, da si na Dunaju, ne pa doma na Notranjskem za pečjo. Kar urno se napravi in z menoj; danes se bode plesalo in dvorilo kakor še nikoli. Ako le nimaš vode namestu krvi v sebi, razvnel se boš danes gotovo, Ti filisterski filozof.“

Tako je besedičil moj prijatelj.

Moj prijatelj? — Da, prijatelja sva si bila; vendar nisem občutil nikdar do njega one prijateljske ljubezni, ki nas spaja v jedno srce, v jedno dušo. Zdel se mi je prelahkomišljen, prelahkoživ. Bila sva vedno različnih nazorov in skoraj bi mislil, da je nezmožen gojiti višje ideale. Nasprotno sem bil jaz bolj mirne naravi, nekako tih in molčeč, vsak predmet strogo, in ne površno so- deči človek.

Kakor rečeno, prišel me je vabit na ples. Ugovarjal sem mu spočetka, da ne morem iti, češ, danes bodem samo dolgočasil zbrano družbo. Zaman, udati sem se moral.

Šla sva.

„Povej, Milan, kam me vedeš danes?“ sem vprašal.

„Kam Te vedem? Bržkone v kak prijeten salonček, kjer domuje drugo življenje, kakor pa doma v Tvoji celici.“

„Kedo pa še pride danes tja? Ali je morebiti napovedan ples?“

„Sama radovednost Te je. Sicer pa dobro znamenje; sedaj vidim, da se zanimaš tudi za ostali svet in ne samo za ono punico tam v Gradcu. Čaka Te izvrstna zabava. Nudila se Ti bode prilika občevati z najlepšim svetom našega ženstva. No, vsaj pravim, vsaka ženska je iz nebes padli angelj, le to je, da ljubiti jednega teh angeljev jaz kar ne morem. Ti si seveda drugačen.“

Skoraj zaničljivo me je pogledal. Odgovoril mu nisem. Tiho sva stopala dalje.

„Tu sva!“ oglasi se Milan in me odvede v čarobno razsvetljeno dvorano, ki je bila že do malega z občinstvom napolnjena. Dame v svilenih oblekah so se sprehajale po gladkih parketnih tleh; vsiljivi kavalirji so letali od jedne do druge kakor metulji, ki sedajo po pestrih cvetih, da se divijo njihovi krasoti, a vse to le za malo časa in tem hitreje odlete. Slišati je bilo obilico praznih in puhlih fraz, pa le malo duhovitih izrazov.

Milan se je kmalu zibal po zapeljivo donečih valčkovih glasovih. Splošna radost je polnila obširno dvorano.

Po končani plesni točki se vsede Milan poleg mene.

„Za Boga!“ tako je pričel, „ali moreš opazovati tako hladnokrvno to radostno gibanje? Ali je mar popolnoma zamrl v Tebi čut veselja? Zakaj ne plešeš?“ „Saj veš“, sem se izgovarjal, „dame so mi kaj malo znane in nerad se jim približujem danes. Plesal bi že, pa me tudi ne zanima. Bog ve kako.“

„Dobro!“ Poglej v oni kot dvorane; kaj ne, tam vidiš mlado damo, popolnoma ločeno od drugih. Glej!

tudi ona je molčeča, kakor Ti; predstavim Te in potem stori svojo dolžnost! Pojdiva, jednako se družita z jednaki!“

Sledil sem mu nehote.

„Gospica Melanija L-ova, in tu moj prijatelj phil. Fran K.“

Milan se je uljudno poklonil in odšel. Sama sva bila z Melanijo.

„Veseli me gosp. K.“, je pričela Melanija, „da me je seznanil z Vami gosp. dr. B. Videla sem, da samevate v onem koncu salona, kakor jaz na tem; sedaj sva pa samotarja skupaj.“

Zvonko se je nasmejala pri teh besedah. Čutil sem, kako se mi je lice porudečilo. Melanijina preprostost me je presenetila popolnoma.

„Res, gospica! samotaril sem in le od daleč gledal to radostno početje.“

„Ali Vi ne plešete?“ vprašala me je in pogledala strogo.

„Plešem sicer, toda nekaj časa sem.“

Besedi mi je zmanjkalo, vedel nisem kaj odgovoriti.

„Aha, nekaj časa sem ste pošteno — zaljubljeni, in ker danes morebiti predmeta Vašega oboževanja ni tukaj, tedaj Vam tudi drugo ni mnogo mar. Ej gospod K. iz očíj Vam berem, da je temu resnica, kar sem ravnokar govorila!“

„Gospica!“ izpregovorim urno, „kako morete.“

„No, no!“ segla mi je v besedo, „nikari se razburjati! Poslušajte, kaj Vas vprašam sedaj!“

„Pripravljen sem, gospica Melanija.“

„Ali bi Vi hoteli danes plesati z menoj, ako bi jaz želela to?“

Strogo me je opazovala. Čudil sem se, kako moreta fina gospica tako preprosto, da, preveč najivno govoriti.

„Neizrečeno rad, bilo bi mi v veliko srečo, gospica Melanija.“

„Torej, dajte mi roko!“

Prijela se me je za roko in kmalu sva se vrtila med mnogoštevilnimi pari plesalcev. Lepa in zapeljiva je bila ta Melanija. Čudno čuvstvo mi je pretreslo dušo in telo, kadar so se nje bujni kodri dotaknili mojih ramen in kar vzdrtel sem, kadar je nje lahni dih ogreval moja lica. Bila je prekrasna, zdela se mi je kakor vzvišeno bitje.

Nesrečni trenutek! Julijana podoba je zatemnela v moji duši. — — Pozabil sem blagega angelja — dobro Julijo — in tem strastneje se oklenil Melanije.

IV.

Minulo je za tem nekaj dni, da ni omenil moj prijatelj Fran niti besedice, tihoče se žalostne povesti njegovega življenja. Nerad se je spominjal menda tužnih dogodkov, ki so vedno sekali skeleče rane v njegovo bolno dušo.

Krasno jutro v avgustu je bilo, ko se utrujena vsedevala v senco košate lipe. Molčala sva nekaj trenutkov. „Tako dragi mi“! je prišel Fran, „znano Ti je sedaj že marsikaj iz mojega življenja, vendar končal še nisem; utegne Te morebiti zanimati, kako se je vsa ta situacija zvršila. Poslušaj!“

„Julija je bivala v Gradcu pri baron H-ovi rodbini. Vedno so dohajala njena ljubeznjiva pisma. Sklepal sem iz teh pisem, kako resnično blaga je bila ta deklica.“

Pismo, katero sem Ti kazal, je bilo slednje, ki mi ga je pisala.

Odkar sem videl Melanijo in se je oklenil v strastni ljubezni, prihajala so vedno redkeje moja poročila do Julije. Ali me je ljubila Melanija? Da, to sem mislil tedaj, ker sem bil v ljubezni slep. Mislil sem, da je najpopolnejše bitje na svetu, niti sanjalo se mi ni, da more v tako lepem telesu bivati kamenito, neobčutljivo srce. Zatrjevala mi je ljubezen — in jaz sem veroval. Kmalu pa so se mi odprle oči; uvidel sem, da me je nesramno goljufala ter samo eksperimentovala z menoj.

Sprehajal sem se po parku. Solnce je tonilo daleč tam na tožno zavišnelem nebu za hribe. Zadnji žarki so še trepetali skozi vejevje v gosto zaraščeni park. Tajinstvena tihota je kraljevala daleč na okoli, in sladak mir je odeval trudno naravo. Sedaj se začuje tužna, mилоdoneča slavčeva pesem. Kakor bi tožil po zgubljeni družici, tako mило se topi njegova pesem.

Lahek šum začujem v bližini. Na bližnji klopi sedi lepa dama, in poleg nje mlad nadporočnik. Stal sem jedva pet korakov od njiju oddaljen; v jasni mesečini videl sem ju prav razločno.

„Ali me res ljubiš, Ervin?“

„Zlata draga dušica“! kako moreš povpraševati to?“

„Ali me zelo ljubiš, neomahljivo?“ Položila mu je roki okoli vratu in mu ljubeznjivo gledala v oči.

Stemnilo se mi je pred očmi. Ali je mogoče? — Ona — Melanija tu, s tem nadporočnikom? Ne, ne, to ne more in ne sme biti! — In vendar!

„Ljubljena Melanija“! govoril je nadporočnik, „ali ne veruješ mojim besedam? Odložil bom vojaško službo in dobil primerno civilno — no, potem Te popeljem pred altar“.

„Ervin, kako si dober“!

Slavec je utihnil, in moja duša je odel gost mrak. Tedaj goljufan!

Zamišljen sem odšel domov. Grozne misli so mi polnile izmučeno dušo. Gojil sem torej goljufivo kačo na svojih prsih! Zaslužil sem to.

Pobit sem taval poslej sem ter tja, skrbno se ogibajoč vsaki družbi. Z dr. Milanom B. srečala sva se le redko. Ogibala sva se drug drugemu. Znano mu je bilo, da sem nesrečen, brezmejno nesrečen. Zvedel sem pozneje, da me je prav nalašč seznanil z Melanijo, češ, ako le katera, ta mu gotovo iztrga iz srca spomin — na Julijo. Kaj sem mu storil, da sem podlegel njegovi

zlobnosti — mi še danes ni znano. Ogibal se me je — mogoče mu je bilo žal.

Melanijina poznejša usoda mi ni znana. Videl je nisem zopet. Vem samo toliko, da sem bral v nekem dunajskem časopisu, da se je tega in tega dne ustrelil nadporočnik Ervin Z. Vzrok samomoru je bila baje nesrečna ljubezen. — Tako časopis. — Bržkone njena žrtev, sem vzdihnil.

Minulo je za temi dogodki nekaj mesecev. Nekega poletnega večera pridem ves utrujen domov. Na mizi najdem črno obrobljeno pismo. Prestrašim se in s tresočimi rokami odvijam zavitek. Pismo je došlo od baronice Olge H-ove iz Gradca. Kakor blisk zadela me je vsebina tega pisma.

V pismu mi naznanja baronica Julijino smrt. Uboga deklica je zaupala tajno srčno boleost dobri baronici. Tolažila jo je, a zadostovala ji ni nje tolažba. Julijine zadnje besede so bile: „Fran, odpuščam Ti“! Tako je pisala baronica.

In sedaj, dragi prijatelj, dostaviti nimam mnogo. Življenje, koje sem žil poslej, je bilo vedno tužno in pusto. Nekako gnjusilo se mi je vse na svetu. Kolikokrat so mi pohitele misli tja na Notranjsko v ono prijazno vasico, kjer mi je cvetela nekaj tako lepo zarna sreča prve ljubezni. Oh, bile so le kratke sanje, kakor je vse naše življenje le kratek, a tem bolj goljufiv sen. — Vso ljubezen izmučenega in trpečega srca žrtvoval sem sedaj knjigam. Koprnel sem po onem dogodku, ko dovršim študije, da mi bo mogoče ostaviti mesto, kjer se je porodila moja nesreča.

Po dovršenih izpitih sem služboval v različnih krajih, noseč v srcu isto neozdravljivo bôl, katero nosim še danes. Dragi, gotovo ni resnica, da slade lepi spomini preteklosti bridko in trpko žitje sedanjosti, ne, resnično je pa, da

»Najhujša vseh je bolečin

V nesreči srečnih dni spomin«.

Oh, da se moram spominjati onih dni, onih lepih dni. Spomin ta me muči in me bode mučil vedno. Malo sreče sem vžil na svetu in le malo blaženih trenutkov je pojilo mojo dušo. Jedinó tedaj sem bil srečen, ko sem snival o zemeljski sreči v naročju ljubeče blage deklice, v naročju nesrčne — Julije.

Tako je končal, zamišljeno zroč v daljavo. Smilil se mi je. Uvidel sem, da je bil moj nesrečni prijatelj slabo, omahljivo orodje v rokah trpke in neizprosljive usode.

Doba počitnic je minula med prijateljskim občevanjem le prekmalu. Ostaviti sem moral zopet rodno hišo za nekaj mesecev.

Fran me je spremil do mesta. Toplo sva se poslovila in odšel je, obljubivši mi, da me poseti o božičnih počitnicah.

Jaz pa sem nemo gledal za njim in smilil se mi je, resnično smilil, nesrečni prijatelj.